

ضرورت آموزش‌های نظامی در مساجد

محمدصادق سروش (نویسنده و پژوهشگر)

مسجد یگانه پایگاه توحید و نفی شرک از صدر اسلام کارکردهای متنوعی را در خود دیده است. در زمان پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم مرکز اداره حکومت نوپای اسلامی بود. که پیامبر هنگامی که لشگری را می خواستند به میدان مبارزه بفرستد از مسجد این کار را می کردند. بعد نظامی و دفاعی مسجد در زمان پیامبر نشانه اهمیت و جایگاه آن است.^۱

اگر دفتر زمان را ورق بزیم و به سال های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی برسیم، اوج هنرنمایی مساجد را می توان در دوره هشت ساله دفع مقدس مشاهده نمود که به عنوان مرکزی جهت آموزش و بسیج نیروها ایفای نقش نموده است.

در عصر غیبت باید جوانان دارای روحیه سلحشوری و آمادگی نظامی باشند تا به عنوان یاران واقعی حضرت انجام وظیفه نمایند. آشنا شدن با وظایف منتظران به ویژه آمادگی نظامی و حضور در مساجد به عنوان پایگاه اصلی مؤمنان در عصر غیبت، ضرورت بحث در مورد آموزش‌های نظامی در مساجد که میزبان جوانان و منتظران است را مشخص می‌نمایاند.

آماده باش دائمی

از مهم‌ترین وظایف دوران غیبت، آمادگی دائمی و راستین است. در این باره در کتاب‌های روایی روایات فراوانی وجود دارد.

امام باقر(علیه السلام) ذیل آیه شریف «اصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَ رَابِطُوا»^۱ فرمود: «اصْبِرُوا عَلٰی اَدَاءِ الْفَرَائِضِ وَ صَابِرُوا عَدُوَّكُمْ وَ رَابِطُوا اِمَامَكُمْ الْمُنْتَظَر؛^۲ بر انجام واجبات شکیبایی کنید و برابر دشمنان، یک دیگر را یاری نمایید و برای یاری پیشوای منتظر، همواره آمادگی خود را حفظ کنید».

بر خلاف تصور برخی که «رابطوا» را بر ایجاد ارتباط و ملاقات با حضرت معنا کرده‌اند، این واژه به معنای آمادگی برای مبارزه است.

از سخنان معصومان(علیهم السلام) به دست می‌آید که رابطه بر دو گونه است:

الف) آن است که گروهی از مسلمانان در مرزهای کشورهای اسلامی برای دفع دشمنان آماده باشند.

ب) آن است که مؤمنان در هر حال، منتظر فرج معصومان(علیهم السلام) باشند، و در تسلیم و اطاعت امر آنان و صبر بر طول زمان ظهور و فرج و در آنچه در حال استتار آنان و امر آنان است، ثابت قدم باشند. در این حال، در حد امکان

آماده باشند؛ عزم بر یاری ایشان در هنگام ظهور داشته باشند و از نظر ظاهری و جسمی هم در امر آنان ثابت قدم باشند.

امام صادق(علیه السلام) فرمود: «هر یک از شما برای ظهور قائم(عجل الله تعالی فرجه الشریف) ابزار جنگی فراهم کنید؛ اگر چه یک تیر باشد. امید است همین که کسی این نیت را داشته باشد، حق تعالی او را از اصحاب و یاوران او قرار دهد».^۳

آمادگی نظامی

کسب قدرت و قوت برای مقابله با تهدیدهای دشمنان، همواره مورد تأکید آموزه‌های دینی بوده است. قرآن کریم با صراحت تمام بر این مهم تأکید می‌کند: «وَاعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ»^۴ و در برابر آنان تا می‌توانید نیرو و اسب‌های سواری آماده کنید تا دشمنان خدا و دشمنان خود - و جز آنان که شما نمی‌شناسید و خدا می‌شناسد - را بترسانید».

این آموزه اگر چه مربوط به همگان و همه دوران‌هاست؛ اما با توجه به حساسیت دوران غیبت، این آمادگی اهمیت فراوانی دارد. یکی از نمودهای زمینه‌سازی توانمند، آمادگی جسمانی برای حضور در زمان ظهور است. امام صادق(علیه السلام) درباره ویژگی‌های یاران امام مهدی(عجل الله تعالی فرجه الشریف) می‌فرماید: «... فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ يُعْطَى قُوَّةً أَرْبَعِينَ رَجُلًا وَإِنَّ قَلْبَهُ لَأَشَدَّ مِنْ زُبْرِ الْحَدِيدِ وَ لَوْ مَرُوا بِجِبَالٍ لَقَطَعُوهَا لَأ يَكُونَنَّ سُبُوفَهُمْ حَتَّى يَرْضَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ»^۵ مردی از اصحاب او توانایی چهل مرد را دارد و قلب او از پاره آهن استوارتر است و اگر بر کوه‌های آهن بگذرند، آن را بر کنند و شمشیرهای خود را در نیام نکنند تا آنکه خدای تعالی خشنود گردد».

این روایت بیانگر این مطلب است که افرادی که ادعای انتظار و زمینه‌سازی دارند، هرگز نباید دچار تن‌پروری و سستی شوند.

حضرت مهدی(عجل الله تعالی فرجه الشریف) پس از اتمام حجت با جهانیان مجبور به جنگ با معاندان و دشمنان می‌شود. از روایات استفاده می‌شود که او در این مواجهه از یاران خود نیز استمداد می‌طلبد و آنان نیز در نهایت شجاعت به صف مبارزه خواهند پیوست.

حال چنین یارانی، باید پیش از ظهور فراهم آیند و این ممکن نیست مگر با افزایش توان و قدرت جسمانی در عصر انتظار. چنانچه تمامی منتظران به این امور مهم و اساسی توجه لازم را داشته باشند، بدون تردید نقش مؤثری برای درک دوران ظهور ایفا خواهند کرد.

سخن را در این بخش با کلامی نورانی از امام صادق(علیه السلام) در وصف یاران خاص حضرت مهدی(عجل الله تعالی فرجه الشریف) به پایان می‌بریم:

مردانی که گویی قلب‌هایشان مانند پاره‌های آهن است. هیچ چیز نتواند دل‌های آنان را نسبت به ذات خداوند گرفتار شک سازد. سخت‌تر از سنگ هستند. اگر بر کوه‌ها حمله کنند، آنها را از هم خواهند پاشید... گویی که بر اسبان خود، مانند عقاب هستند. بر زمین اسب امام دست می‌کشند و از این کار برکت طلب می‌کنند. گرد امام خویش می‌چرخند و در جنگ‌ها جان خود را سپر او می‌سازند و هر چه او بخواهد، برایش انجام می‌دهند. مردانی که شب‌ها نمی‌خوابند؛ در نمازشان همه‌ای چون صدای زنبور عسل دارند. شب‌ها بر پای خویش ایستاده و صبح بر مرکب‌های خود سوارند. پارسایان شب‌اند و شیران روز. اطاعت آنان در برابر امامشان، از اطاعت کنیز برای آقایان زیادتر است. مانند چراغ‌ها هستند... گویی که دل‌هایشان قندیل است. از ترس خدا بیمناک و خواهان شهادت‌اند. تمنایشان شهید شدن در راه خداست. شعارشان این است: «ای مردم! برای خون خواهی حسین به پا خیزید.» وقتی حرکت می‌کنند، پیشاپیش آنان به فاصله یک ماه ترس و وحشت حرکت کند، آنان دسته دسته به سوی مولا می‌روند. خدا به وسیله آنان، امام راستین را یاری می‌فرماید.^۶

استفتاء از مقام معظم رهبری در مورد آموزش نظامی در مسجد

س ۳۹۴: آیا استفاده از شبستان مسجد برای رشد فکری، فرهنگی و نظامی (با آموزش‌های نظامی) جوانان جایز است؟ آیا با توجه به کمبود مکان‌های اختصاصی می‌توان این کارها را در ایوان مسجد انجام داد؟^۷

ج: این امور تابع کیفیت وقف صحن مسجد و ایوان آن است، و باید از امام جماعت و هیأت امنای مسجد در این باره نظر خواهی شود. البته حضور جوانان در مساجد و برپایی درس‌های دینی زیر نظر امام جماعت و هیأت امنای آن کار خوب و مطلوبی است.

نتیجه:

مسجد و منتظر واقعی همچون رشته‌های طنابی در هم تنیده‌اند و هر کدام بر دیگری افتخار می‌کند. از فضیلت حضور در مساجد و جایگاه مقدس آن بر روی زمین و کارکردهای متنوع آن همه آگاه‌اند و حال با وظیفه‌ای از وظایف منتظران حضرت مهدی(عج الله تعالی فرجه الشریف) و حضور گوهروار منتظر در مسجد و ضرورت آموزش نظامی وی در این مکان مقدس جهت آمادگی دائمی آشنا شدیم.

۱. شاکری سیدرضا؛ حدیث مسجد؛ تهران: ستاد عالی هماهنگی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد (۱۳۸۵) ص ۱۶۴.

۲. نعمانی محمد بن ابراهیم؛ الغیبه؛ تهران: مکتبته الصدوق (۱۳۹۷ق)؛ ص ۱۹۹.

۳. همان، ص ۳۲۰.

۴. انفال: ۶۰.

۵. شیخ صدوق؛ کمال الدین و التمام النعمه؛ قم: دارالکتاب الاسلامیه (۱۳۹۵ق)؛ ج ۲، ص ۶۷۳.

۶. مجلسی محمد باقر؛ بحار الانوار؛ بیروت: الوفا (۱۴۰۴)؛ ج ۵۲، ص ۳۰۸.

۷. خامنه‌ای، سید علی؛ اجوبه الاستفتائات؛ تهران: پیام عدالت (۱۳۸۹)؛ ص ۸۵.